

ЛИСТ ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН
ПО ПОДНЕ

ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

Месечно 4-50 драхми, тромесечно 13-50
драхми, годишње 54 драхми.

РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЂАЈУ

Стан уредништва:

улица Краља Петра бр. 70.

Уређује ОДБОР

ВЕЛИКА СРБИЈА

LA GRANDE SERBIE

НА НАШЕМ ФРОНТУ

Коминике Источних Савезничких Војска

Северни фронт. — Услед својих успеха, задобивених у току прејучерашњег дана над аустриским трупама девете дивизије, српске су трупе, после енергичног гонења, у коме је узела учешћа и француска коњица, ушле у Врање, у старој Србији. Оне су заробиле више стотина војника, заплениле неколико топова и митраљеза. Непријатељ се повлачи у нареду према северу.

Албански фронт. — Наши елементи напредују гонећи непријатеља који се повлачи. Заузели смо Дебар.

ИГРА СПАСАВАЊА

Поводом Фердинандове абдикације

Бугарски «цар» Фердинанд је абдицирао! То је прва видна последица ње говог учешћа у издаји и злочинима бугарског народа после капитулације. — На бугарски «царски» престо сео је Фердинандов син под именом Борис Трећи! То је први акт око спасавања Бугарске после слома њеног срамног ортаклука са централним силама.

Ова два факта у нераздвојној су вези са бившим радом, садашњим положајем и будућношћу Бугарске. Они се не могу одвојити од тога ни један од другог. Истактенцији исти циљеви приморали су једнога на абдикацију и довели другог на престо. У томе требатражити суштину ових догађаја.

Да је по среди самослом једне коректне и дозвољене политике, абдикација Фердинандова могла би се погратити са поздравом: Sic transit gloria mundi! Фердинанд, међутим, није изгубио своју славу. Његова слава није заслужена подвизима, него је стечена издајом и злочинима. Ако је Херостратово име историја овековечила по томе, што је, да би се прославио, запалио величанствени Дијанин храм у Ефесу, Фердинандово ће име овековечити по срамној издаји и најсвирепијим злочинима, што их је у ортаклуку са својим народом починио.

Зашто је Фердинанд абдицирао? Не да покаже своје злочине, него да избегне заслужену казну и обезбеди потомцима престо Бугарске. Он није абдицирао под притиском воље народне, јер се народ с њиме јединствено добро слагао, него под утицајем неизбежности казне, коју је он лично заслужио, и у убеђењу да се тиме може отклонити казна, на коју је и бугарски народ стекао пуно право.

Исти разлози довели су Бориса на престо Бугарске. На овога би се у пот-

пуности могла применити ова народна: »Какав отац, такав син«. Он друкчији неће ни моћи да буде. С Фердинандом се бугарски народ у свему слагао, као што се он слагао са бугарским народом. И бугарски народ и његов «цар» дали су о томе небројено доказа. Хоће ли, према томе, Борис моћи бити друкчији? — Индиферентност, са којом је бугарски народ прешао преко Фердинандове абдикације, и чудновата радост, са којом је поздравно долазак на престо новог краља Бориса, представљају један од ретких доказа о томе, да народ прима догађаје са свешћу о својој одговорности и својој солидарности у свима поступцима Бугарске. Или је то по среди, или бугарски народ представља глупу масу, савршено незрелу за независан живот.

Али у данашњим приликама није главно питање: ко ће и како ће владати с Бугарском, него да ли променом владаоачеве личности Бугарске и њен бивши «цар» могу избећи заслужену казну! — Бугарска ће бити кажњена по заслуги. То јој је свечано загарантовано. Ако има правде, и Фердинанд ће добити своје. Ма где се злочинац сакрио, правда тражида сепронађе, ухвати и суди, колико да се да пример другима.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

ЦИРИХ, 23. — Рајхстаг ће се састати 13. октобра. Том приликом говориће нови канцелар принц Макс Баденски о садашњој ситуацији.

ЦИРИХ, 23. — Под председништвом кајзеровог држан је у Берлину велики ратни савет. Присуствовали су бивши и новопостављени канцелар и многе друге личности. Решено је да влада предузме све мере да се дипломатским путем дође до мира.

ЖЕНЕВА, 23. — У Вечу је одржан крунски савет. На њему је решено да се образује влада народне одбране и да се састав владе повери Хусареку

ВЛАДА РУСИЈЕ

Саопштење руског отправника послова

Руски отправник послова, Г. Борис Пелекин, упутио је Краљевско Српском Министарству Спољних Послова о во саопштење:

»Руско Посланство хита, са нарочитим задовољством, да саопшти Краљевском Министарству Спољних Послова вести што их је примило односно напора, којима се тежи воспостављању реда у Русији, концентрацији здравих политичких снага и обнови руске државе.

Према једном телеграфском саопштењу Г. Веденикина, шефа Одсека за Спољне Послове при Одбору Чланова Уставотворне Думе, поменути Одбор се састоји из свију ових чланова Уставотворне Думе, из целе Русије, који су могли да се сакупе у Самари, сем чланова који припадају фракцијама Максималиста и Революционарних Социјалиста са левце. Ови последњи сматрају се, према једној одлуци чланова Уставотворне Думе, да су изгубили своје мандате и да, према томе, не могу више бити заступљени у томе Одбору.

Тај се одбор састоји из елемената, који су остали верни Савезницима, који одбадују сваку помисао о сепаратном миру, који не признају брест-литовски уговор и који су решени да наставе борбу са максималистима и рат са Немачком.

Одбор чланова Уставотворне Думе, који тежи стварању јаче и једноставне власти у земљи, представља сам извор наследника Привремене Владе Целе Русије.

Суверена власт пренета је на Савет од пет лица (Г. Г. Авксентијев, генерал-лајтнат Болдарев, Астров, Волгодски и Чајковски), одговорни пред руском Уставотворном Думом, чији је сазив одређен за 1. јануар 1919. године.

Један од првих проблема једноставне власти за целу Русију јесте да успешно организује државни апарат у земљи и, нарочито, да успостави дипломатске односе.

Одбор чланова Уставотворне Думе, пошто до сада није био у вези са руским представницима у иностранству, није имао могућности да на време преко дипломатских представника обавести владе Западне Европе, Истока и Америке о својој конституисању и о развоју догађаја у Русији.

ПРОМЕНЕ У НЕМАЧКОЈ

Прави смисао доласка
Макса Баденског

Лондон, 23. — Дописник Дејли Меџа у Хагу телеграфички: Ушли смо у трећу пацифистичку немачку офанзиву. Једва депеша из Берлина јавља о концентрационом кабинету, који под управом Макса Баденског замењује кабинет грофа Херлинга. Социјалистички листови наговештавају под којим су условима војни да дозволе члановима странке да учествују у кабинету као министри. Комедија из 1917. године постала је вашарска парада. Војнички пораз Немачке на свима фронтима изазвали су, несумњиво, незадовољ-

ство, али је милитаризам још господар. Демократска појава није друго но маска са циљем да се обману Силе Споразума, а не да се умири јавно немачко мишљење.

Нови министар морине

Цирих, 23. — Немачки листови јављају да је вицеадмирал фон Бенке наменован за министра морине. Тим поводом Германија пише: Врло је тешко очекивати енергичну акцију од фон Бенкеа, јер није страши партизан сумаренског рата.

Ноје Ротердамше Куран констатује: да наменовање фон Бенкеа показује значајну промену поморске немачке политике. Лист објашњава да је фон Капеле одступио због немачко-шпанских односа и сматра да ће ово наменовање појачати положај свих неутралних држава односно сумаренског питања.

МИР ТРЕБА НАМЕТНУТИ

Изјава сенатора Лоца

Париз, 23. септембра.

Дописник Матена у Вашингтону телеграфички: Поводом догађаја на Балкану и на западном фронту сенатор Лоц

ПОСЛЕ КАПИТУЛАЦИЈЕ

Коментари Савезничке штампе

Лондон. — Рајтерова Агенција сазнаје да је британски одговор на захтев примирја од стране Бугарске већ одлучен у одговору који је дао Шеф Савезничких Војска. Било је врло добро учињено што се војничке операције неће прекидати. У исто време што се тиче предлога о коме су опуномоћени бугарски представници преговарали са Савезницима у питању мира добро је достављено на знање софијској влади да такав мир повлачи неизбежан прекид односа бугарске владе са Турском, а исто тако са Немачком и Аустро-Угарском. Савезничке владе умесно траже сваку гаранцију коју оне сматрају за нужну ради обезбеђења војничких операција и спречавања одашиљања немачких трупа у Бугарску. У дискусији бугарског предлога не треба заборавити да Савезници немају намеру да покушају коначну територијалну расправу на Балкану, која наравно спада у питање које ће се разматрати на конференцији мара. Тиче се сада закључења војничког споразума који би спречио сваку даљу опасност од стране Бугара у погледу савезничких операција на Балкану. То повлачи демобилизацију бугарске војске или њену употребу другде, противу садашњих бугарских савезника. Никакве мере у погледу територијалних питања неће се узети нити пак могу бити узете у обзир без учешћа и најпотпунијег пристанка савезника Срба и Грка. Али један од најважнијих услова претходног споразума мора бити евакуација од стране Бугара целе територије ван правде Бугарске коју они држе од почетка рата. Ако горњи услови који су били послати у Софију не буду примљени од стране Малиновљеве владе, савезничке силе немају да чине никакве друге предлоге и не остаје ништа друго Бугарској, већ да нађе друге пред-

је изјави новинарима: да Савезници апсолутно морају наметнути Немачкој своје услове, тако да она буде у немогућности, да отпочиње рат; »Србија, Белгија и Румунија морају бити успостављене, Југословени, Чехословаци и Пољаци ослобођени и Русија спасена. Немачке колонije морају надокнадити губитке које су Савезници морали поднети!

ЗЕМЉЕ ЗЛОЧИНА

Криминалитет код централних сила

Берн, 23. септембра.

Према извештајима из позуданог извора криминалитет је узео страшни размере код Централних Сила. Варош Будимпешта односи рекурд у овоме.

Ноје Пестер Цајтунг даје по томе питању страховите цифре. У 1916. години извршено је 36.936 злочина, а у 1918. години 62.062. Деведесет од сто убиства и крађа јесте већном дело војника дезертера. Велики број тајних штампарја репродуковале су лажне бонове за уламане животних намерница. Сем овога било је врло много разних прavera.

ставнике који ће моћи да приме ове услове.

Лондон. — Вестминстер Газет коментаришући бугарски апел вели: »Како је тешко и немогуће да се бугарска војска реконституише када је влада већ тражила примирје. То нико боље не зна од немачког генералштаба. Остављајући на страну слом немачки на западном фронту, Немци неће никад добити горих вести од оних које су добити сада. Бугарска сачињава главни део у пројекту продирања и освајања ка Истоку. Ако Бугарска напусти Савез, ко ће бити јемац за Турску и шта ће се догодити у Аустрији? Бугарски политичари треба да схвате јасно да овде није у питању њихов откуп на рачун наших пријатеља и невољољивих савезника на Балкану, нити пак да уђе у интриге и сплетке у које је Бугарска умешана са Турском. Ми тражимо правично решење тежњивајих народности ове покрајине, али то мора бити одложено до потпуног решења овог питања. Све док док то не буде учињено и док територија не буде потпуно очишћена, зараћене стране које се повлаче са позорнице морају се задовољити овим одлагањем тога питања.

Лондон. — Лист »Опсервер« коментаришући на широко српску победу и њене резултате вели: »Бугарска истиче белу заставу али ми морамо бити опрезни јер је то могуће Фердинандово лукавство. Војнички проблем у Македонији изгледао је у сваком погледу страшно и мало је људи, који су мислили да ће се одмах моћи узети на јуриш колосални брдски бедем који су штитили Бугаре. Али Срби познавали су своје планине и што је важније познавали су своју властиту војничку вредност и извршили су оно што је изгледало немогуће. До сада није било већег подвига војничког и ни-

нада победа није добивена са више неодолжне смелости и неуморне енергије».

Лондон. — «Морнинг Пост» вели: «Глузност би било од стране Савезника дати Бугарској примирје у данашњим приликама. Хитце јавља за долазак појачања ради побољшања стања. Ми се већемо излагати ризику. Иначе тражити примирје било би нечасно, ако се мисли да Бугари држе вечно територије наших савезника. Немци ће учинити све што је могуће да спрече Бугарску од престанка на условне постављене од стране Савезника. Али ће они имати да раде много да би подигли бугарски морал».

Лондон. — «Рајтерова Агенција» јавља: «Јасан одговор биће упућен Бугарској тек после саветовања између Савезника. За то време саопшени су Бугарској главни потези политике и веровати је да ће софиска влада очекивати јасан одговор Савезника. У том међувремену савезничке војске настављају своје војничке операције».

Лондон. — Валентин Широл, добро познати публициста, пишући у «Тајмс» наговештаје Савезницима потребу да се са Феодинамом поступи строго. Он вели: «Одавна већ истичемо да је наша прва дужност да се бринемо о нашим балканским савезницима. Можемо поступати са бугарским народом милосрдно, али у интересу самих Бугара поступаемо доста строго са њиховим сувереном чији су утицај и кобни пример учинили неплодним лепе наде које су обећаване од Бугарске првих година од њеног ослобођења од турског јарма».

Пошто је говорио о принцу Александру Батенбергу и о избору који је учинен у лицу Фердинанда ради заузимања упражњеног престола Широл наставља: «Његово

је прво дело било да проузрокује одмах после првих година после његовог ступања на престо убиство утицајног Стамбулова коме је поглавито био дужан за његово ступање на престо. Ако је икад постојао суверен директно лично одговоран за увлачење своје земље у несрећу то је бугарски Фердинанд. И ако је један од главних циљева рата од стране Савезника обезбеђење светске безбедности против милитаризма и аутократије бугарски Фердинанд који је на Балкану живо оличење свега онога што има најгорега у милитаризму и аутократији не сме остати господар свога престола».

Лондон. — «Дели Телеграф» вели: «На западном фронту Немци подлеже много јачем притиску на што су то ивид искусили до данас. Бугари као и Турци имали су страшне војничке успехе и природно да се осврћу на своје властите интересе. Пацови напуштају лађу која тоне, као што «Форверд» увиђа. После слома Бугарске може вероватно доћи и повлачење Турске што би још већма допринело аустро-угарском распарчавању. Какав ће утицај ово учинити на Немачку? «Дели Мељ» каже: «Бугари су отпочели преговоре, а Турци су изгубили вољу за ратовање. Раскинути савез полако се срозава чак у злочинском Берлину. Савезницима не остаје друго до да продуже нападе са пуном снагом све док се милитаризам безусловно не преда. Војске савезничких народа наставиће до краја који ће обезбедити јавни поредак и безбедност». «Дели Нус» вели: «Услови који су од Савезника стављени Бугарској представљају минимум онога што они захтевају за закључење мира. (Нарочити извештај Ратног Пресбира)»

не непријатељ је, под заштитом артиљерије, извршио напад на положаје у долини Стицион, брдо Солароло, али је био одбијен на целој линији сем код Малга Вал Пез, где је заузео један наш оставнут положај. Заробили смо неколико војника и један митраљеа. Оборена су четири непријатељска авиона.

Албанија. — Наше колоне, настављајући гонење непријатеља и прешавши преко јуку на друму за Кавају и Половин и на друму који води за Елбасан, биле су у контакту на неколико места са непријатељским заштитницама.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

ГИЈОМА МИШИЋУ

Бивши Командант Источне Војске генерал Г. Гијома упутио је војводи Г. Мишићу ову честитку:

Војводи Мишићу Начелнику Штаба Српске Врховне Команде.

Био сам стално срцем са вама у славним данима које сте проживели. Шаљем вам моја честитања и био бих веома захвалао када бисте изразили Њ. Кр. Височанству, уз моје дубоко поштовање, радост коју осећам видећи Га где улази у Своју Краљевину као и моје жељу за потпун успех.

Гијома.

Г. ВЕНИЗЕЛОС ОТПУТОВАО

Синоћ је Г. Венизелос, председник грчке владе, отпутовао за Атину.

ПОВРАТАК ИЗБЕГЛИЦА

Јавља се избеглицама из округа Битољског, Охридског, Тиквешког и Брегалничког, да им је одобрен повратак домовима.

Ради упута за визирање пасоша има се сваки обратити Комесаријату за избеглице.

Од Комесаријата за избеглице 23. септембра 1918. год. бр. 5890., Солун.

УВОЗ РОБЕ ЗА СРБИЈУ

Примећено је, да молбе које се упућују нашем Одбору за регулисање увозних дозвола, нису никад довољно одређене, нити да се оне подносе саобразно упустима, које је за рад Одбора прописао Господин Министар Народне Привреде под ТБр. 659 од 31. јануара ове године, те због тога после и Одбор није у могућности да такве молбе узима у поступак и да по истима даје своје одобрење за увоз.

Стога да се не би то и у будуће више дешавало последњи се пут скреће пажња заинтересованим и они се ови позивају да у својим молбама које буду поднели Одбору за увоз робе, увек назначују: Ко ће бити пошилац а ко прималац робе; место односно држава из које ће робу увести; нашта ће увезену робу употребити т. ј. да ли за слободну продају у Солуну и околини, за рекупирани нашу област, или за снабдевање Србије; чиме ће робу пренети до места њеног одређења; даље је потребно да уз молбу Одбору поднесу доказе о својој финансијској моћи и трговачкој способности за остварење увоза робе по добијеној дозволи; као и да су слободни од војне обавезе. Најзад молитељи ће бити дужни, да уз назначење своје садашње адресе Одбору даду и писмену обавезу, да ће по добијеној дозволи за увоз, робу увести у року који им Одбор за то буде одредио.

Молбе за Одбор предају се председнику одбора — Делегату Министра Народне Привреде у Солуну, улица краљице Олге бр. 5. (Зграда из авлије).

БРАШНО ЗА ИСТОЧНУ МАТЕДОНИЈУ

Јуче су грчке власти посла

Солунски фронт. — У току 20. септембра почела је предаја бугарских трупа код наших положаја у Солу на друму Бишољ — Кичево. Избројано је до сада: 192 официра од којих два команданта бригаде и четири команданта пукова, и 7.218 војника. Избројани материјал износи 8 топова, 80 митраљеа, 8 бацача бомби, кола, коња и другог материјала разне природе.

деце, да постане пододељак Радничке Школе истог Друштва. Главни Одбор је решио да се та школа споји са Женском Радничком Школом битолских избеглица у Водену и да се у Битољу оснује као Женска Радничка Школа.

Прикупљени прилози за школу у Лерину предати су на чување друштвеној библиотеци, а сви прилагачи поставили су чланови друштва.

ВАЖНЕ ВЕСТИ

ЊУЈОРК. — Последње недеље септембра (п. н.) Сједињене Државе станиле су у саобраћај 17 лађа, чији депласман износи 72.700 тона.

БЕРН. — Дописник берлинског листа «Локал Анцајгера» у Констанци јавља: да килограм кафе кошта 100 франака, а шећера и масла 45 франака.

АМСТЕРДАМ. — «Вестфалише Цајтунг» сазнаје из Москве: да су последњи министар војни под царским режимом Поливанов и министар војни у Керенскомом кабинету Верковски осуђени на смрт.

ЛОНДОН. — Максималистички представник Литванов са 51 гласом отпутовао је за Русију. Жена Литванова и њене кћери остале су у Лондону.

Крф, 22. септембра

Поводом победа на српскоме фронту, Његово Величанство Краљ Петар произвео је Његово Краљевско Височанство Наследника Престола Александра у чин генерала. Српска Влада била је поднела овај предлог још у месецу јуна, али по жељи Наследника Престола Александра производство је било одложено после победе. У дневној заповести војсци изнете су заслуге Наследника Престола Александра, који је за све време рата био стално са војском и чија је улога била тако знатна за време болне периоде повлачења 1915. године. Истакнуто је нарочито да је Он издржао прелаз преко Албаније и поред тешке болести и издржане операције. Јавно мњење и српска војска примају са најдубљом симпатијом ову одлуку Краља Петра и Владе, јер нема Србина који није био сведок пожртвовања Наследника Престола за Отаџбину.

СА НАШЕГ ФРОНТА

Коминике за 22. септембра

После заузећа Враће наше претходнице настављају енергично гоњење непријатеља. По сада добијеним извештајима више од 1500 заробљеника, међу којима командант једног аустријског пука, 12 топова већином тешких и 30 митраљеа пало је у наше руке.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

Цирих, 23. — Из Берлина јављају: да је престао сваки војнички саобраћај између Берлина и Беча с једне и Софије с друге стране.

Женева, 23. — Криза и хаос на бечкој берзи и даље трају.

Женева, 23. — Немачка штампа, говорећи о Фердинандовој абдикацији, назива га другим Константиним и другим жртвом на Балкану, где ће се извршити велике политичке промене у скорој будућности на штету централних сила.

Лозана, 23. — Јављају из Цариграда, да је језуитан изјавио да је жељан мира и да би га одмах тражио кад би од Споразума могао добити повољ-

није услове.

Цирих, 23. — Аустријски коминике гласи: Услед догађаја на бугарском фронту приморани смо да на албанском фронту повучемо наше дивизије у позадину.

Рим, 23. — Орландо је, у току једне седнице, објавио да су се италијанске ратне лађе и енглеске крстарице приближиле Драчу, избегле мине и нападе сумарена, продрле у пристаниште и уништиле савим базу аустријских лађа. Начелник поморског штаба изјавио је: да су амерички сумарени, штитећи флоту, уништили два непријатељска сумарена.

20. септембра 1918. године, бр. 5862.

— Мајстори — дунђери из Београда позивају се, да се одмах јаве Комесаријату за избеглице у Солуну сви радници, зидари и калдрмџије — Битољске избеглице, који се овде налазе, како би им се издејствовале путне исправе за повратак у Битољ, где су неопходно потребни за оправку зграда.

Одговорни уредник:
Алекса Грдамовић
Штампарија «Велика Србија»

СА РАТНИХ ФРОНТОВА

Франц. коминике

Париж, 23. септембра

Победоносни напади које француске трупе, уз кооперацију америчких трупа, врше на фронту Везе и на фронту Шампање, приморали су Немце на опште повлачење према Сијни и Арну. Немци нагло напуштају страшне положаје утврђене пре четири године и брањене са огорчењем које се није никада демантовало и повлаче се на фронту од 45 километара. У садашњем моменту варош Ремс је сасвим ослобођена. Утврђење Бримон и масив Моронвилер налазе се у француским рукама. Французи су сасвим опколили масив Носан л'Абес. Њихове претходнице, у сталном контакту са немачким заштитницама, прешле су главну линију Гренвил, Бурзон, Сернеј де Ремс, Бетенвил.

Источније, Французи се налазе дуж Арна на целом његовом току. Прешли су Суип код Гренвила и Арн на више места.

Енглески коминике

Лондон, 23. септембра

Наше су трупе наставиле операције мањег значаја северно од Сен Кантена. Аустралијанске и енглеске трупе, уз садејство тенкова, напредовале су на ивицама села Боревоара и на гребену

северо-западно од овог села и заробиле војника. Услед нашег сталног притиска на целом фронту непријатељ је почео да се повлачи са познатих висова под именом Плато де ла Терриер, на завијутку канала Ескоа, између Ле Кателеа и Кривера. На целом фронту између ова два места наше се трупе сада налазе источно од канала. Одбијајући немачке заштитне одреде, оне су заузеле Ла Терриер и сектор Хиндербургове линије на тим местима.

Америч. коминике

Вашингтон, 23. септембра

Наш напад западно од Мезе, извршен у току јучерашњег дана, нашао је на одлучан отпор непријатеља, који је дејствовао са добро утврђених положаја артиљеријом и митраљезима. Одбијени су силни непријатељски против напади са тешким губитцима по Немце.

Италиј. коминике

Рим, 23. септембра

Жива артиљеријска борба на разним местима у планинској зони. У зони Тонале један наш одред изненада је напао и уништио једно мало непријатељско одељење. Код Казина одбијена је непријатељска јуришна патрола. На платоу Азнаго енглески су одреди, после артиљеријске припреме, извршили препад на непријатељске ровове, заробили 146 војника, 4 официра и запленили 3 митраљеа.

У области северно од Гра-